פֿרידריך ניטשע

דיאָניזאָס דיטיראַמבן

ייִדיש

נ. אייבעשיץ

פאַרלאַג „טורעם" ווארשע

הילע געצייכנט ח. האנפט

FRIEDRICH NIETZSCHE

DIONIZOS-DIFIRAMBEN

Przekład N. AJBESZYCA

Wydawn. „TUREM" Warszawa 1929.

Odbito w druk. „Grafia", Nowolipki 22.

דיאָניזאָס-דיפּיראַמבן

דאָס זענען די לידער
זאראַטוסטראַס, וואָס ער האָט
זיך אַליין צוגעזונגען, כּדי
צו פאַרטראָגן זיין לעצטע
איינזאַמקייט.

נאר נאַר! נאר דיכטער!

אין בין־השמשות־דיקער לופֿט,
ווען די טרייסטונג פֿון דעם טוי
שוין טריפֿן טוט אַראָפּ אויף דר'ערד,
אומבאַמערקט, אויך אומגעהערט
— ווייל שיכלעך צאַרטע טראָגט
דער טרייסטער טוי, ווי אַלע מילדע טרייסטער, —
געדענקסטו דאַן, געדענקסטו, הייסעס האַרץ,
ווי ד'האָסט אַמאָל געדורשט
נאָך טרערן־זוראָפּנס פֿון דעם הימלס טוי,
בראַנדיק און פֿאַרשמאַכט געדורשט,
בערת אויף געלע גראָז־שטעגן
בייז־האַפּט אָוונטלעכע בליקן פֿון דער זון
דורך שוואַרצעביימער געלאָפּן זענען אַרום דיר,
בלענדנדיקע זון־גלוט־בליקן, בייז־פֿריידיקע.

„דער ליבהאָבער פֿון דעם אמת — דו?
— אזוי געטון שפּעטן האָבן זיי —
ניין! נאָר אַ דיכטער!

אַ חידה, אַן ערמהדיקע, אַ רויבנדיקע,
וואָס שלייכן זיך און ליגנט זאָגן מוז,
ליגנט זאָגן באַוווּסטערדהייט און ווילנדיק,
גלוסטנדיק צו רויב,
פאַרביק פאַרמאַסקירט,
פאַר זיך אַליין אַ מאַסקע,
פאַר זיך אַליין אַ רויב,
דאָס — דער ליבהאָבער פון דעם אמת?...

נאַר נאַר! נאַר דיכטער!
פיל־פאַרביקעס נאַר רעדנדיק,
פון לצים־מאַסקעס פאַרבנרייך שרייענדיק אַרויס,
אויף ליגנערישע ווערטער־בריקן שפּאַנענדיק אַרום,
אויף רעגנבויגנס פון דעם ליגנט
צווישן פאַלשע הימלען
אַרומגעבלאָנקעט, אַרומגעשלייכט —
נ אַ ר נאַר! נ אַ ר דיכטער!...

ד אָ ס — דער ליבהאָבער פון דעם אמת?...
נישט שטיל, פאַרגליווערט, גלאַטיק, קאַלט,
ווי אַ בילד געוואָרן,
אַ געטער־בילד פון שטיין,
נישט פאַר די טעמפּלען אויפגעשטעלט,
גאָטס אַ שומר פאַר דער טיר:
ניין! אַ שונא גאָר פון אַזעלכע טוגנט־בילדער,
אין יעדער וויסטעניש מער היימיש ווי אין טעמפּלען,

פול מיט קאַצן־שטיפעריי,
אַ שפּרונג דורך יעדן פענסטער,
האָפּ! אין יעדן צופאַל,
אַ שמעק צו יעדן אורוואַלד,
כּדי אינאיינעם אין אורוועלדער
מיט פאַרביק־קודלאַטע ווילדע חיות
זינדיק געזונט, שיין און פאַרבנרייך אַרומצולויפן,
מיט תּאוה־לוסטיקע לעפצן,
גליקלעך־חוזקדיק, גליקלעך־גידהנמדיק, גליקלעך־
בלוטדורשטיק,
רויבנדיק, זיך שלייכנדיק, ל י ג נ ט זאָגנדיק...

אָדער ווי דער אָדלער, וועלכער לאַנג,
לאַנג פאַרגליווערט קוקט אין תּהומען,
אין ז י י נ ע תּהומען...
— אָ, ווי דאָרט זיי רינגלען זיך אַראָפּ,
אַרונטער, אַריין,
אין אַלץ מער טיפערע טיפן! —

דאַן,
מיטאַמאָל,
גלייך א פליי
און געצוקט
אַ וואַרף זיך טון אויף ל ע מ ע ר
פייל פון בויגן אַראָפּ, מיט הייסן הונגער,
אין תּאוה־לוסט צו לעמער,

אין צאָרן אויף אַלע לעמער־זעלן,
אויף אַלץ אין גרימצארן, וואָס קוקט
טוגנטהאַפט, ווי שאָף, געקרייזלט־וואָליק,
נאַריש און מיט לעמער־גוטקייט...

אזוי אָט
אָדלערהאַפט, לעמפּערטהאַפט
זענען די בענקשאַפטן פון דעם דיכטער,
זענען ד י י נ ע בענקשאַפטן הינטער טויזנט מאַסקעס,
דו נאַר! דו דיכטער!...

דו, וואָס האָסט אין מענטש געזען
ג אָ ט און ש אָ ף צוגליך, —
דעם גאָט אין מענטש פ א ר צ ו ק ן
און אויך דאָס שאָף אין מענטש
און ל אַ כ ן אין פאַרצוקן, —

ד אָ ס, אָ ט ד אָ ס א י ז ד י ר ד י י ן ג ל י ק,
דאָס גליק פון לעמפּערט און פון אָדלער,
דאָס גליק פון דיכטער און פון נאַר!״...

אין בין־השמשות־דיקער לופט,
ווען דער סערפּ פון דער לבנה
שוין גרין צווישן פּורפּור־רויטן
און קנאה־פול זיך שאַרן טוט,
— דעם טאָג אַ שונא,

איינגעהיים פאַרשניידנדיק מיט יעדן טריט
דהענגענדיקע רויז־גירלאַנדן,
ביז זיי זינקען, בלאַס זיי זינקען
טיף אַראָפּ אין דער נאַכט:

אַזוי בין איך אַליין אַמאָל געזונקען
פון שגעון מיינעם צו דעם אמת,
פון מיינע טאָג־בענקשאַפטן,
מיד פון טאָג, פון ליכט אַ קראַנקער,
— געזונקען טיף אַראָפּ, צום אונט־צו, צום שאָטן־צו,
פון איין אמת
פאַרברענט און דורשטיק:
— געדענקסטו נאָך, געדענקסטו, הייסעס הארץ,
ווי ד׳האָסט אַמאָל געדורשט? —
אַז פאַרטריבן בין איך
פון יעדן אמת!
נאָר נאַר! נאָר דיכטער!...

צווישן טעכטער פון דער מדבר.

1.

„גיי נישט אַוועק! האָט דאָ געזאָגט דער וואַנדערער, וואָס האָט זיך גערופן דער שאָטן זאַראַטוסטראַס, בלייב מיט אונז,-- אַנישט קאָן אויף אונז ווידער אנפאַלן דער אַלטער שטיקנדער אומעט.

יענער אַלטער מכשף האָט אונז שוין מיט דעם ערגסטן פון זיינע זאַכן מכבד געווען, און זע נאָר, דער גוטער פרומער פויבסט האָט טרערן שטיין אין די אויגן און האָט זיך ווידער אינגאַנצן אַרויסגעשיפט אויפן ים פון דער מרה־שחורה.

אָט דידאָזיקע מלכים קאָנען, אמת, נאָך מאַכן פאַר אונז אַ פריילעכער פנים: וואָלטן אָבער קיין עדות דערביי נישט געווען, איך וועט זיך, אַז אויך ביי זיי וואָלט זיך ווידער אָנגעהויבן דאָס בייזע שפּיל,

— דאָס בייזע שפּיל פון ציִענדיקע וואָלקנס, פון פייכטער מרה־שחורה, פון פאַרהאָנגענע הימלען, פון צוגעגנבעטע זונען, פון הוילנדיקע האַרבסט־ווינטן,

— דאָס בייזע שפּיל פון אונזער געהויל און נויטשריי: בלייב מיט אונז, זאַראַטוסטראַ! דאָ איז פאַראַן אַ סך פאַרבאָרגענער

עלנט, וואָס וויל אויפטאָן זיין מויל, אַ סך אָ גט, אַ סך וואָלקן, אַ סך שטיקנדיקע לופט!

דו האָסט אונז געשפּייזט מיט שטאַרקער מענער־שפּייז און קרעפּטיקע משלים: דערלאָז נישט, אַז צום נאָכפּאַרבייס זאָלן אויף אונז ווידער אָנפאַלן די ווייכלעכע ווייבלעכע גייסטער!

דו אַליין מאַכסט שטאַרק און העל די לופט אַרום דיר! האָב איך ווען אַמאָל געפונען אויף דער ערד אַזאַ גוטע לופט, ווי ביי דיר אין דיין הייל?

אַ סך לענדער האָב איך דאָך געזען, מיין נאָז האָט זיך אויסגעלערנט צו פּאָרשן און אָפּשאַצן אַ סך מינים לופט: ביי דיר אָבער פילן מיינע נאָזלעכער זייער גרעסטן תענוג!

סיידן, — סיידן, — אָ, פאַרגיב אַן אַלטע דערינערונג! פאַרגיב מיר אַן אַלט נאָכטיש־ליד, וואָס איך האָב אַמאָל געשאַפן צווישן טעכטער פון דער מדבר.

ביי זיי גראָד איז אויך געווען אַזאַ גוטע העלע מאָרגנלענדישע לופט; דאָרט בין איך געווען גאָר ווייט פון דער וואָלקנדיקער פייכטער מרה־שחורה־דיקער אַלט־אייראָפּע!

דאַמאָלס האָב איך ליב געהאַט אַזעלכע מאָרגנלאַנד־מיידלעך און אַנדערע בלויע הימל־קעניגרייכן, איבער וועלכע עס הענגען נישט קיין וואָלקנס און נישט קיין געדאַנקען.

איר וועט נישט גלייבן, ווי שטאַטלעך זיי זענען געזעסן, ווען זיי פלעגן נישט טאַנצן, טיף, אָבער אָן געדאַנקען, ווי קליינע געהיימנישן, ווי באַנד־פאַרפּוצטע רעטענישן, ווי דעסערט־ניס —

פאַרבנרייך און ווונדערלעך באמת! אָבער אָן וואָלקנס: רעטענישן, וואָס לאָזן זיך טרעפן: — אַזעלכע מיידלעך צוליב האָב איך דאַמאָלס אויסגעטראַכט אַ נאָכטיש־געזאַנג״.

אַזוי האָט גערעדט דער וואַנדערער, וואָס האָט זיך גערופן דער שאָטן זאַראַטוסטראַס; און איידער עס האָט אים נאָך עמעצער געענטפערט, האָט ער שוין די האַרף פון אַלטן מכשף אין זיין האַנט גענומען, די פיס פאַרלייגט און רויק און קלוג זיך אַרומגעקוקט: — מיט די נאָזלעכער אָבער האָט ער לאַנגזאַם און פאָרשנדיק די לופט איינגעצויגן, ווי איינער, וואָס פאַרזוכט אין נייע לענדער אַ נייע לופט. צום סוף האָט ער אָנגעהויבן צו זינגען מיט אַ מין געברום.

2.

די מדבר וואַקסט: ווי, אין וועמען אַ מדבר פאַרבאָרגן ליגט.

3.

הא!
פייערלעך!
אַ חשובער אָנהויב!
אַפריקאַניש פייערלעך!
חשוב פאַר אַ לייב
אָדער פאַר אַ מאָראַלישן ברום־אַף...
— אָבער גאָרנישט פאַר אייך,
איר גאָר־ליבסטע פריינדינס,
צו וועמענס פיס ס'איז מיר,
אַן אייראָפּעער אונטער פאַלמען,
צו זיצן באַשערט. סלה.

אַ חידוש באמת!
איך טו דאָ איצט זיצן,
צו דער מדבר נאָענט און שוין
מיטאַמאָל אזוי ווייט פון מדבר,
אויך אין גאָרנישט נאָך פֿון רוויסט:
טאַקי אַראָפּגעשלונגען
פון אַט דער קליינער אַאזיס
— זי האָט אויפגעפענט אין אַ געוויסן גראַד
איר ליבלעך מויל,
דאָס וווילשמעקנדסטע פון אַלע מיילעכלעך:
בין איך געפאַלן אריין,
אַראָפּ, אַדורך — צווישן אייך,
איר גאָר־ליבסטע פריינדינס. סלה.

וויל, וויל צו יענעם וואַלפיש,
אַז ער האָט אַזוי זיין גאַסט
פריינטלעך אויפגענומען! איר פאַרשטייט
דעם רמז מיינעם פון אַ תלמיד־חכם?...
וויל צו דעם בויך זיינעם,
אויב באמת ס'איז געווען
אַזאַ ליבלעכער אַאזיס־בויך,
גלייך ווי דער: אין וואָס איך בין מסופק גאָר
איך קום דאָך־פֿון אייראָפּע,
וואָס גלייבט אויך ספיקורת מער ווי אַלע ווייבלעך.
מעג גאָט דערצו אַ רפואה איר שיקן!
אמן.

טו איך זיצן דאָ אַזוי,
אין אַט דער קלענסטער אָאַזיס,
גלייך ווי אַ טייטל,
ברוין, געזיסט, מיט גאָלד געשטאָפּט,
גלוסטיק צו אַ רונדיק מיידל־מויל,
נאָך מער אָבער צו מיידלערישע
אייז־קאַלטע שניי־ווייסע שניידיקע
ביס־ציינדעלעך: נאָך זיי גראָד
לעכצט דאָס האַרץ פון אַלע הייסע טייטלען. סלה.

צו די דערמאָנטע דרום־פירות
גלייך, שוין צופיל גלייך,
ליג איך דאָ, און קליינע
ווערים־פליגעלעך
טאַנצן, שפּילן אַרום מיר
און אויך נאָך קלענערע
נאַרישערע שלעכטערע
מחשבות און פאַרלאַנגען, —
פון אייך אַרומגעלאַגערט,
איר שטומע, איר אַנונגספולע
מיידל־קעץ
דודו און סולייקאַ
— אַ ר ו מ ג ע ס פ י נ ק ס ט, כדי אַ סך געפילן
אַנצושטאָפּן אין איין וואָרט
(— דעם חטא פאַרגיב מיר, גאָט,
פון צט דעם לשון!...)

— זיץ איך דאָ און שמעק די בעסטע לופט,
גן־עדן־לופט באמת,
העלע לייכטע לופט, גאָלדגעשטרייפטע,
אַ גוטע לופט, ווי ס'איז אַזאַ נאָר ווען
אַראָפּגעפאַלן פון דער לבנה,
איז דאָס געשען על־פּי צופאַל
אָדער מחמת שטיפעריי?
ווי דערציילן ס'טון די אַלטע דיכטער.
איך בעל־ספק אָבער בין אין דעם מסופק,
איך קום דאָך
פון איראָפּע,
וואָס קרענקט אויף ספיקות מער ווי אַלע ווייבלעך.
מעג גאָט דערצו אַ הילף איר שיקן!
אמן.

ציענדיק אין זיך אַריין אָט די שענסטע לופט
מיט נאָזלעכער, צעשפּרייטע ווי די בעכערס,
אָן צוקונפט, אָן זכרונות,
אַזוי־אָ זיץ איך דאָ, איר
גאָר־ליבסטע פריינדינס,
און קוק מיך צו צו דער פּאַלמע צו,
ווי בויגן זיך זי טוט, אַזוי ווי אַ טענצערין,
און נייגן זיך און וויגן אין די לענדן,
— מ'הויבט דאָס אָן צו טון נאָך, אויב לאַנג מ'קוקט
זיך צו...
אַזוי ווי אַ טענצערין, וואָס איז, ווי מיר זיך דוכטן חיל,

שוין גאָר לאַנג, מסתּמא לאַנג
כסדר נאָר געשטאַנען אויף איין פּיסל?
— האָט זי, ווי מיר זיך דוכטן וויל, דערפאַר
פאַרגעסן גאָר דאָס אַנדערע פּיסל?
אומזיסט, צום ווייניקסטן,
האָב איך געזוכט דאָס פעלנדיקע
צווילינג־צירונג
— איך מיין דאָס אַנדערע פּיסל —
אין דער הייליקער נאַענט
פון איר גאָר־ליבסטן, גאָר־צירלעכסטן
פּאָכער־פלאַטער־פליטער קליידל.
יאָ, אויב איר ווילט, איר שיינע פריינדינס,
גלויבן מיר אינגאַנצן:
זי האָט עס גאָר פאַרלוירן...
הו! הו! הו! הו! הורה!...
אוועק איז עס,
אַוועק אויף אייביק,
דאָס אַנדערע פּיסל!
אָ, אַ שאָד דאָ דאָזיקע ליבלעכע אַנדערע פּיסל!
ווו — קאָן עס איצט באמת זיין און פאַרלאָזן טרויערן,
אָט דאָס איינזאַמע פּיסל?
אין אימדה אפשר פאַר אַ
גרימצערנדיקן געלן בלאָנד־געראָקטן
לייב אַן אומגעהויער? אָדער גאָר שוין
אָפּגענאָגט, אַרומגעגריזשעט —
אַ רחמנות נעבעך! ווי! וויי! אַרומגעגריזשעט! סלה.

אָ, ווײַנט מיר נישט,
איר ווייכע דראַצער!
ווײַנט מיר נישט,
איר טײַטל־דראַצער! מילך־בראָנעס!
איר זיסראָלן־
דראַצבײַטעלעך!
זײַ אַ מאַן, סאָליקאַ! מוט! מוט!
חיין נישט מער,
בלייבע דודו!
— אָדער זאָל גאָר אפשר
עפּעס שטאַרקנדעס, האַרץ־שטאַרקנדעס
זײַן דאָ אויפן אָרט?
אַ פּזמון אַ געזאַלבטער?
אַ פּייערלעכע טרייסט?...

דראַ!
אַרויף, חשיבות!
טו בלאָזן, טו ווידער בלאָזן,
בלאָז־זאַק פון דער טוגנט!
דראַ!
נאָך איין מאָל ברומען,
מאָראַליש ברומען,
ווי אַ מאָראַלישער לייב פאַר די טעכטער פון דער
מדבר ברומען!

— מחמרת טוגנט־געדרויל,

מיר גאָר־ליבסטע מיידלעך,
איז מער פאַר אַלץ
אַן אייראָפּעער־תשוקה, אַן אייראָפּעער־הייסהונגער!
און אָט שטיי איך שוין
ווי אַן אייראָפּעער,
איך קאָן נישט אַנדערש, העלף מיר גאָט!
אמן!

* *
*

די מדבר וואַקסט: וויי אין וועמען אַ מדבר פאַרבאָרגן ליגט!
שטיין קריצט אָן שטיין, די מדבר שלינגט און שטיקט.
דער אומגעהויערער טויט קוקט מיט שוואַרצער גלוט
דערנעבן
און קייעט, — זיין קייען איז זיין לעבן...

פאַרגעס נישט, מענטש, וואָס דיך פאַר־
ברענט האָט תאוה־קויט:
דו — ביסט דער שטיין, די מדבר, ביסט
דער טויט...

לעצטער ווילן.

שטאַרבן אַזוי,
ווי כ'ד'האָב איבם אַמאָל שטאַרבן געזען, —
דעם פריינט, וואָס בליצן און בליקן
ר'ד'האָט געטלעך געשליידערט אין מיין טונקעלער יוגנט:
שטיפעריש און טיף,
אין דער שלאַכט אַ טענצער, —

צווישן קריגס־לייט דער פריילעכסטער,
צווישן זיגער דער שטאַרקסטער,
ווי אַ שיקזאַל שטייענדיק אויף זיין אייגן שיקזאַל,
שטרענג, באַדאַכט, מיט פּאָרזיכט: —

ציטערנדיק, מחמת ר'ד'האָט געזיגט,
פול פרייד־געשריי, ווייל שטאַרבנדיק געזיגט: —

געביטנדידק אין שטאַרבן
— און ר'ד'האָט געבאָטן, מ'זאָל צעשטערן...

שטאַרבן אַזוי,
ווי כ'האָב אים אַמאָל שטאַרבן געזען:
זיגנדיק, צעשטערנדיק...

צווישן רויבפויגלען.

ווער אַראָפּ דאָ וויל,
ווי גיך
שלינגט די טיף אים איין!
— אָבער דו, זאַראַטוסטראַ,
האָסט ליב דעם אָפּגרונט נאָך,
טוסט אַזוי ווי דער טענענבוים? —

ער וואַקסט אַרויס, וווּ
דער פעלז אַליין מיט שוידער
קוקט אין דער טיף אַראָפּ, —
ער שוועבט איבער תהומען,
וווּ אַלץ אַרום
אַרונטער וויל:
צווישן דער אומגעדולד
פון ווילדן שטיינדל=שיט, פון וואַסער=פאַל
געדולדיק לײַדנדיק, האַרט, שווײַגנדיק
אײַנזאַם...

א י י נ ז אַ ם!
ווער וואָלט אויף געוואַגט
דאָ גאַסט צו זיין,
ד י י ן גאַסט צו זיין?...

סיידן אַ רויבפויגל:
ער הענגט זיך איין
אין שטאַנדהאַפטן סבלנס האָר אריין
מיט בייזער פרייד,
מיט שגעון=געלעכטער,
אַ רויבפויגל=געלעכטער...

צ ו ו אָ ס אַזוי שטאַנדהאַפט?
— שפּאָט ער גרויזאַם:
פליגל מוז מען האָבן, אַז מען ליבט דעם תהום,
נישט הענגען טאָר מען בלייבן,
ווי דו געהענגטער! —

אָ, זאַראַטוסטראַ,
גרויזאַמסטער נמרד!
נישט לאַנג ערשט — דער יעגער גאָטס,
די פאַנגנעץ פון יעדער טוגנט,
די פייל פון בייז!
אַצינד —
פון דיר אַליין דעריאָגט,
דיין אייגן רויב,

אײנגעביסן אין דיר אַלײן...

אַצינד —
אײנזאַם מיט זיך,
אין אײגענעם װיסן צעצװײט,
צװיען הונדערט שפּיגלען
פֿאַלש פֿאַר זיך אַלײן,
צװישן הונדערט זכרונות
אומגעװיס,
שװאַך פֿון יעדער װונד,
קאַלט פֿון יעדן פֿראָסט,
אין אײגענע שטריק געװערגט,
קענער פֿון זיך אַלײן!
תּלין פֿון זיך אַלײן!

װאָס האָסטו דיך געבונדן
מיט דעם שטריק פֿון דײַן חכמה?
װאָס האָסטו דיך געטון פֿאַרנאַרן
אין גן־עדן פֿון דער אַלטער שלאַנג?
װאָס האָסטו דיך אַרײַנגעשלײכט
אין ד י ר — אין ד י ר?...

אַ קראַנקער איצט,
װאָס פֿון שלאַנגען־גיפֿט איז קראַנק:
אַ געפֿאַנגענער איצט,
װאָס'ט אױסגעשפּילט דעם שװערסטן גורל:

אין אייגענער שאכט
געבויגן ביי דער ארבעט,
און זיך אליין איינגעבויערט,
אונטערגראבנד זיך אליין,
אומבאהאלפן,
שטייט,
א בר־מינן, —
פון הונדערט לאסטן באלאדן,
פון זיך אליין באלאסטעט,
א ו י ס נ ד ע ר !
א ד ע ר ק ע נ ע ר פ ו ן ז י ך א ל י י ן !
דער חכם זאראטוסטרא!...

דו האסט געזוכט די שווערסטע לאסט:
האסטו געפונען ד י ך, —
דו ווארפסט זיך נישט אראפ פון דיר...

לויערנדיק,
געבויגן אין די קני,
איינער, וואס קאן נישט גלייך מער שטיין!
דו וועסט מיר נאך פארוואקסן מיט דיין קבר,
א י י נ ג ע ב ו ק ט ע ר גייסט!

און נישט לאנג נאך שטאלץ אזוי,
אויף אלע שטעלצעס פון דיין שטאלץ!
אנומלט נאך איין אן גאט,

אין צווייען מיטן טייוול,
דער רויטער פרינץ פון יעדן איבערמוט!...

אַצינד —
צווישן צוויי גאָרנישטן
איינגעקלעמט,
אַ פראַגעצייכן,
אַ מאַטער רעטעניש, —
אַ רעטעניש פאַר רויבפויגלען...

— זיי וועלן דיך שוין „טרעפן",
זיי דורשטן נאָך דיין „טרעפונג" שוין,
זיי פלאַטערן שוין אַרום דיר, זייער רעטעניש,
אַרום דיר, געהענקטער!...
אָ זאַראַטוסטראַ!...
קענער פון זיך אַליין!...
תלין פון זיך אַליין!...

דער פײערצײכן

דאָ, װוּ צװישן ימען גרױסגעװאַקסן איז דאָס אינזל,
גלײך געטורעמט אײנדערהײך װי אַן אָפּפערשטײן,
דאָ צינדט זיך אױנטערן שװאַרצן הימל
זײנע הױכקײטס־פײערן זאַראַטוסטראַ אָן, —
פײערצײכנס פאַר פאַרװאָרפענע שיפערס,
פרעג־צײכנס פאַר יענע, װאָס האָבן ענטפער...

דערדאָזיקער פלאַם מיט דעם װײס־גרױען בױך
— אין קאַלטע װײטן זײַן גיר זיך רײסט,
צו אַלץ רײנערע הײכן בײגט ער אױס דעם האַלז —
אַ שלאַנג, גראָד אױסגעשטרעקט אײנדערהײך פאַר
אומגעדולד:
דעמדאָזיקן צײכן געשטעלט האָב איך פאַר מיר אַװעק.

מײן זעל אַלײן איז אָט דער פלאַם:
נאָך נײַע װײטן דורשטיק אָן אַ סוף,
פלאַקערט הױך, הױך דאָס שטילע פײער אַרױף.
װאָס איז זאַראַטוסטראַ פאַר חיה און מענטש אַנטלאָפן?

וואָס האָט ער פּלוצים די יבשה אינגאַנצן פאַרלאָזן?
ז ע ק ס איינזאַמקייטן קען ער שוין, —
אָבער נישט איינזאַם געגוג איז פאַר אים געווען
דער ים אַליין,
דאָס אינזל האָט געמאַכט אים שטייגן, אויף דעם
באַרג געוואָרן איז ער פּלאַם,
צו אַ ז י ב ע ט ע ר איינזאַמקייט
וואַרפט ער, זוכנדיק, די נעץ איצט אויס איבערן קאָפּ.

פאַרוואָרפענע שיפערס! חורבות פון אַלטע שטערן!
איר צוקונפטס־ימען! נישט־אויסגעפאָרשטע הימלען
צו אַלץ, וואָס איינזאַם, כ'וואַרף די נעץ איצט אויס:
ענטפערט אויף דער אומגעדולד פון דער פלאַם,
פאַנגט מיר, דעם פישער אויף הויכע בערג,
מיין זיבעטע ל ע צ ט ע איינזאַמקייט! — —

די זון פארגייט.

1.

נישט לאַנג וועסטו נאָך דורשטן,
דהאַרץ פאַרברענטס!
צוזאָג איז אין דער לופט,
פון אומבאַקאַנטע מיילער בלאָזט אויף מיר אַ דהויר,
— די גרויסע קילקייט קומט...

מיין זון דהאָט הייס געברענט אין מיטאָג איבער מיר:
זייט געגריסט מיר, וואָס איר קומט,
איר אומגעריכטע ווינטן,
איר קילע גייסטער פון נאָכמיטאָג!

עס טראָגט די לופט זיך וווּנדערלעך און רייז.
וואַרפט נישט אַ שיקלדיקן בליק
פאַרפירעריש
די נאַכט אויף מיר?...
בלייב שטאַרק, מיין דהעלדיש דהאַרץ!
נישט פרעג: פאַרוואָס? —

2.

טאָג פון מיין לעבן!
די זון פאַרגייט.
שוין שטייט רויק ס'וואַסער
גאָלדבאַגלאַנצט.
ווארעם אָטעמט דער פעלז:
איז צו מיטאָג־צייט דאָס גליק
זיין מיטאָג־שלאָף אויף אים געשלאָפן? —
מיט גרינע פייערלעך
בליצט נאָך גליק אַרויס פון שוואַרצן אָפּגרונט.

טאָג פון מיין לעבן!
באַלד קומט די נאַכט.
שוין גליט דיין אויג
האַלבפאַרלאָשן,
שוין טריפן טרערן־טראָפּנס
פון דיין טוי,
שוין לויפט שטיל איבער ווייסע ימען
דער פורפור פון דיין ליבע,
דיין לעצט צעגערדיק גליק...

3.

הייטערקייט, גאָלדענע, קום!
דו פאַרבאָרגנסטער
זיסטער געניוס פאַר דעם טויט!
— בין איך צו האַסטיק געלאָפן מיין וועג?

אצינד ערשט, ווען מיד איז געוואָרן מיין פוס,
דעריאָגט מיך דיין בליק,
דעריאָגט מיך דיין ג ל י ק...

ארום נאָר בלויז שפּיל פון די וועלן.
וואָס שווער געווען איז אמאָל,
איז פארזונקען אין בלויע פארגעסנקייט, —
עס שטייט איצט מיין שיפל און רוט.
ווי אָפּגעווווינט פון זעגלען און שטורם!
ווונטש און האָפן—דערטרונקען,
פרידלעך נשמה און ים.

ז י ב ע ט ע איינזאַמקייט!
נישט קיינמאָל געפילט
האָב איך נענטער די זיסקייט פון פרידן,
ווארעמער דעם בליק פון דער זון.
— גליט נישט דאָס אייז פון מיינע שפּיצן נאָך?
זילבערן, לייכט, אַ פיש
שווימט איצט מיין שיפל אַרויס...

קלאג-ליד פון אריאדנע.

ווער וואַרעמט מיך, ווער ליבט מיך נאָך?
דהייסע הענט דערלאַנגט!
גיט קוילן-בעקנס פון דעם האַרץ!
אויסגעצויגן, שוידערנדיק,
צו אַ גוסס גלייך, וואָס מ׳וואַרעמט אים די פיס,
געטרייסלט, אַך! פון אומבאַקאַנטע פיבערס,
פאַרציטערט פון די שאַרפע אייז-קאַלטע פיילן פון דעם
פראָסט,
פון דיר געיאָגט, געדאַנק!
אָן-נאָמענדיקער! פאַרדהוילענער! שרעקלעכער!
דו יעגער דהינטער וואָלקנס!
אַנידער דהאָסטו מיך געשליידערט מיט דיין בליץ,
דו דרוזק-אויג, וואָס קוקט אויף מיר פון טונקל!
אזוי אָט ליג איך,
און בויג מיך, און קאָרטשע מיך, געפייניקט
פון אַלע אייביקע יסורים,
פון דיר, אכזריות-דיקסטער יעגער,
דו אומבאַקאַנטער — גאָט...

טרעף טיפער!
טרעף נאָך איין מאָל!
צעשטעך, צעבּרעך דאָסדאָזיקע האַרץ!
צוואָס אָט דאָס פּייניקן
מיט צאָן־טעמפּע פּיילן?
וואָס קוקסטו ווידער,
פון מענטשן־פּיין נישט זאַט,
מיט בּייז־פריידיקע געטער־בּליץ־אויגן?
נישט טויטן ווילסטו,
נאָר פּייניקן, פּייניקן?
צוואָס — מ י ך פּייניקן,
דו בּייז־פריידיקער אומבּאַקאַנטער גאָט?

האַהא!
דו גנבעסט זיך אונטער
אין אַזאַ האַלבּער נאַכט?...
וואָס ווילסטו?
זאָג!
דו שטויסט מיך, דריקסט מיך,
האַ! שוין גאָר צו נאָענט!
דו הערסט מיין אָטעם,
בּאַהאָרכסט מיין האַרץ,
דו אייפערזיכטיקער!
— אויף וואָס דען אייפערזיכטיק?
אוועק! אוועק!
צוואָס די לייטער?

אַ ר י י ן ווילסטו,
אין האַרץ אַריינשטייגן,
אין מיינע פֿאַרבאָרגנסטע געדאַנקען
ווילסטו אַריינשטייגן?
אומפֿאַרשעמטער! אומבאַקאַנטער! גנבֿ!
וואָס ווילסטו דיר אַרויסגנבֿענען?
וואָס ווילסטו דיר אויסהאָרכן?
וואָס ווילסטו דיר אויספּייניקן,
דו פּייניקער!
דו — תּלין־גאָט!
אָדער זאָל איך ווי אַ הונט
מיך וואַלגערן פֿאַר דיר?
איבערגעבן, באַגייסטערט אויסער זיך
דיר ליבע — חניפֿהדיק באַווייזן?

אומזיסט!
שטעך ווייטער!
גרויזאַמסטער שטעכער,
נישט קיין הונט — דיין ווילדרויב בין איך נאָר,
גרויזאַמסטער יעגער!
דיין שטאָלצעסטע געפֿאַנגענע,
דו רויבער הינטער וואָלקנס!...
רעד דאָך!
דו גליק־פֿאַרהילטער! אומבאַקאַנטער! רעד!
וואָס ווילסטו, וועג־רויבער, פֿון — מ י ר?...

װאָס ?
צוויסקויפּגעלט ?
וויפיל ווילסטו צוויסקויפּגעלט ?
פאַרלאַנג אַ סך — דאָס ראָט מיין שטאָלץ !
נישט טענה פיל — דאָס ראָט מיין אַנדערער שטאָלץ !

האַהאַ !
מ י ר — ווילסטו ? מיך ?
מ י ר — אינגאַנצן ?...

האַהאַ !
און פיייניקסט מיך, נאָר וואָס דו ביסט,
פאַרפייניקסט מיר מיין שטאָלץ ?
גיב ל י ב ע מיר — ווער וואַרעמט מיך נאָך ?
ווער ליבט מיך נאָך ?
הייסע הענט דערלאַנג,
גיב קוילן-בעקנס פון דעם האַרץ
גיב מיר דער אײנזאַמסטער,
ווּעמען אייז עס לערנט,
אַך ! זיבנפאַכער אייז,
נאָך פיינט צו שמאַכטן,
נאָך פיינט אפילו,
גיב, יאָ, גיב איבער,
אכזריות-דיקסטער פיינט,
מיר — ד י ך !...

אוועק איז ער !

אַנטלאָפן איז ער אויך,
מיין איינציקער חבר,
מיין גרויסער פיינט,
מיין אומבאַקאַנטער,
מיין תּלין־גאָט!...

ניין!
קום צוריק!
מ י ט אַלע דיינע פּייניקונגען!
עס לויפן אַלע טרערן מיינע
צו דיר דעם לויף
און מיין לעצטער האַרצנס־פלאַם —
דיר גליט ער אויף!
אָ, קום צוריק,
מיין אומבאַקאַנטער גאָט! מיין ש מ אַ ר *
מיין לעצט גליק!...

* בליץ. דיאָניזאָס דערשיינט אין שמאַראַגדן־פּראַכט.

ד י אָ נ י ז אָ ס:

זיי קלוג, אַריאַדנע!
האָסט קליינע אויערן, האָסט מיינע אויערן:
אַ וואָרט אַ קלוגס פאַרנעם!
מוז מען נישט צוערשט זיך האַסן, אַז מען זאָל זיך האָבן ליב?...
איך בין דיין לאַבירינט...

רום און אייביקייט.

חי לאַנג זיצסטו שוין
אויף דיין האַרטן גורל ?
היט זיך ! בריען וועסטו מיר נאָך אויס
אַן אײ,
אַ באַזיליסקן־איי
פון דיין לאַנגער פּיין.

וואָס שלייכט זיך זאַראַטוּסטראַ אין דער לענג פון
באַרג ? —

פול חשד, צעווייטיקט, טריב,
פון לאַנג ער לויערט, —
אָבער פּלוצלינג אַ בליץ,
העל, אימה־דיק, אַ דונער
צום הימל שלאָגט אַרויף פון תהום :
— דעם באַרג אַפילו טרייסלט זיך
דאָס איינגעווייד...

ווו האַס און בליץ
געוואָרן זענען איינס, אַ ק ל ל ה, —
אויף בערג איז איצט דער זיץ פון זאַראַטוסטראַס
צאָרן,
אַ מוראַדיקער וואָלקן שלייכט ער זיך זיין וועג.

אַנטלויפן זאָל, ווער ס'האָט אַ מקום־מקלט!
אין בעט אַריין, איר פאַרצערטלטע!
איצט קייקלען זיך דונערן איבערן הימל־צעלט,
איצט ציטערט אַלץ, וואָס מויער און געבעלק,
איצט צוקן בליצן און שוועבל־געלע אמרתן —
זאַראַטוסטראַ ש ע ל ט...

2.

דידאָזיקע מטבע,
מיט וועלכער ס'צאָלט די וועלט,
ר ו ם, —
מיט הענטשקעס ריר איך אָט די מטבע אָן,
מיט עקל טרעט איך זי א ו נ ט ע ר מיינע פיס.

וו ע ר וויל זיין באַלוינט?
די פאַרקויפלעכע...
ווער ב י ל י ק איז, שטרעקט אויס
די פעטע הענט
צום דאָזיקן בלעך־קלינג־קלאַנג פון דער גאָרער וועלט—
צום רום!

— ווילסט זיי קויפן?
זיי קאָן מען אַלע קויפן.
נאר צאָל אַ סך!
קלינג מיט אַ פולן בייטל!
— אַזוי שטאַרקסטו זיי,
שטאַרקסטו זייער טוגנט...

זיי זענען אַלע טוגנטהאַפט.
רום און טוגנט — זענען מחותנים.
ווי לאַנג די וועלט שוין שטייט,
זי צאָלט פאַר טוגנט־פּלאַפּלעריי
מיט ליאַרעמדיקן רום, —
די וועלט לעבט מיט נאָר אַזאַ געריידער...

פאַר די אַלע טוגנטהאַפטע
וויל איך שולדיק זיין,
שולדיק וויל איך פאַר זיי הייסן מיט יעדער גרויסער
שולד!

פאַר די אַלע רום־טראָמפּייטערס
ווערט מיין גאווה ווי אַ וואָרים, —
צווישן אַזעלכע וויל זיך מיר
דער נידעריקסטער זיין...

דידאָזיקע מטבע,
מיט וועלכער ס'צאָלט די וועלט,
רום, —
מיט הענטשקעס ריר איך אָט די מטבע אָן,

מיט עקל טרעט איך זי אונטער מיינע פיס.

3.

שטיל! —

פון גרויסע זאַכן — גרויסעס זע איך! —

זאָל מען שווייגן

אָדער רעדן גרויס:

רעד גרויס, אַנטציקטע חכמה מיין!

איך קוק ארויף —

דאָרט שווימען ימען לייכט:

אָ נאַכט, אָ שווייגן, אָ טויטנשטילער ליאַרם!...

איך זע אַ צייכן, —

פון ווייטסטע ווייטן

נידערט לאַנגזאַם אַ שטערן־בילד פונקלדיק אראָפּ צו

מיר...

4.

העכסטער שטערן פון זיין!

לוח פון אייביקייטס־געשטאַלט!

דו קומסט צו מיר? —

וואָס קיינער נישט געזען האָט,

דיין שטומע שיינקייט, —

ווי? זי פאַרשווינדט נישט פאַר מייַן בליק? —

צייכן פון נויטווענדיקייט!

לוח פון אייביקייטס=געשטאַלט!
— אָבער דו ווייסט דאָס דאָך:
וואָס אַלע דהאַסן,
וואָס נאר אַליין איך ליב,
— וואָס אייביק ביסט!
וואָס נויטווענדיק ביסט!
אייביק נאָר נויטווענדיקייט
מיין ליבע טוט צעפלאַקערן.

צייכן פון נויטווענדיקייט!
דהעכסטער שטערן פון זיין!
— וואָס נישט קיין ווונטש דערגרייכט,
וואָס נישט קיין ניין באַפלעקט,
אייביקער יאָ פון זיין,
אייביק בין איך דיין יאָ:
ווייל איך ליב דיך, אָ אייביקייט! —

וועגן דער ארימקייט פון רייכסטן.

צען יאָר זענען פאַרגאַנגען, —
קיין טראָפּן האָט מיך נישט דערגרייכט,
קיין פייכטער ווינט, קיין טוי פון ליבע
— אַ לאַנד אָן רעגן...
אַצינד מיין חכמה טו איך בעטן
נישט קאַרג צו ווערן אין דער פאַרטריקעניש:
פלייץ איבער אַליין, טריף אַליין טוי,
זיי רעגן אַליין צו דער פאַרגעלטער וויסטעניש.

אַמאָל האָב איך געהייסן די וואָלקנס
אַוועקגיין פון מיינע בערג, —
אַמאָל האָב איך גערופן „מער ליכט, איר טונקעלע!"
היינט רוף איך זיי צוריקצוקומען:
מאַכט טונקל אַרום מיר מיט אייערע אייטערס!
— איך וויל איך מעלקן,
איר קי פון דער הויכקייט!
מילכוואַרעמע חכמה, זיסן טוי פון ליבע
פלייצן וועל איך איבערן לאַנד.

אװעק, אַװעק, איר אמתן
מיט דעם אומעט־בליק!
נישט זען װיל איך אויף מײַנע בערג
האַרבע אמתן, אומגעדולדיקע.
מיט אַ גאָלדיקן שמייכל
געגעגען זאָל מיר הײַנט דער אמת,
פֿון דער זון געװאָרן זיס, פֿון דער ליבע ברוין, —
אַ צ י י ט י ק ן אמת נאָר רײַס איך אָפּ פֿון בוים.

הײַנט שטרעק די האַנט איך אויס
צו די לאָקן פֿון דעם צופֿאַל,
מיט געלענק צו פֿירן אים
און צו נאַרן װי אַ קינד.
הײַנט װיל איך זײַן גאַסטפֿרײַנטלעך
אַנטקעגן נישט־געװוּנטשנס,
נישט אַפֿילו קעגן שיקזאַל שטעכיק װיל איך זײַן,
— זאַראַטוסטראַ איז נישט קײן שטעכיק באַשעפֿעניש...

מײַן נשמה
מיט איר אײביק נישט־זאַטער צונג,
אַלע גוטע און שלעכטע זאַכן געגאַשט האָט זי שוין,
אין יעדער טיפֿקײט זיך געטובלט.
תמיד אָבער װי אַ קאָרק
כּסדר שװימט זי פֿון אויבן־אויף
און שטיפֿעריש, אַזוי װי אײל, זי יאָגט זיך איבער
שװאַרצע ימען:

פֿון אַזאַ נשמה וועגן רופֿט מען מיך דער גליקלעכער.

ווער איז מיין פֿאָטער און ווער מיין מוטער?
איז נישט מיין פֿאָטער דער פּרינץ שפּע
און מוטער דאָס שטילע געלעכטער?
בין איך נישט די פּרוכט פֿון זייער ביידנס זיווג־בונד,
איך רעטעניש־בריאה,
איך וווּנדער פֿון ליכט,
איך פֿאַרשווענדער פֿון אַלדער חכמה זאַראַטוסטראַ?

קראַנק היינט פֿאַר צערטלעכקייט,
אַ טוי־ווינט
זיצט זאַראַטוסטראַ וואַרטנדיק, וואַרטנדיק אויף זיינע
בערג, -

אין אייגענעם זאַפט
זיס געוואָרן און געקאָכט,
אונטער זיין שפּיץ,
אונטער זיין אייז,
מיד און גליקהאַפּט,
אַ שעפּער אויפֿן זיבעטן טאָג.

— שטיל
אַן אמת וואַנדלט איבער מיר
אַזוי ווי אַ וואָלקן, —
מיט געהיימע בליצן טרעפֿט ער מיך.
אויף ברייטע טרעפּ קאַמעלען

שטייגט זיין גליק צו מיר:
קום, קום, געליבטער אמת!

— שטיל!
מיין אמת איז עס! —
פון צעגער-אויגן,
פון סאמעט-ציטער
טרעפט מיך דיין בליק,
ליבלעך, בייז, א מיידל-בליק...
ער איז דעם סוד פון מיין גליק דערגאנגען,
ער איז מיך דערגאנגען — דהא! וואס טראכט ער צו?—
פורפורדיק לאקערט א דראקאן
אין אפגרונט פון זיין מיידל-בליק.

— שטיל! מיין אמת רעדט! —

ווי דיר, זאראטוסטרא!
דו זעסט אויס ווי איינער,
וואס דהאט גאלד אראפגעשלונגען:
מ'וועט דיר נאך דעם בויך אויפשניידן!...

צו רייך ביסטו!
פארדארבסט פיל מענטשן!
צופיל שאפסטו קנאה,
צופיל מאכסטו ארים...
מיר גופא ווארפט דיין ליכט א שאטן, —

איך ציטער פון קעלט: גיי אוועק, דו עושר!
גיי אוועק, זאראטוסטרא, פון דיין זון ארויס!...

דו וואלסט וועלן שענקן, דיין שפע אוועקשענקן,
אבער דו גופא ביסט דער איבעריקסטער!
זיי קלוג, דו עושר!
צוערשט אליין דיך שענק פאנאנדער,
א זאראטוסטרא!

צען יאר פארגאנגען, —
און נישט האט דיך דערגרייכט קיין טראפן?
קיין פייכטער ווינט? קיין טוי פון ליבע?
אבער ווער האט אויך געזאלט דיך ליבן,
דו איבער־עושר?
דיין גליק מאכט טרוקן ארום,
מאכט ארים אין ליבע
— א לאנד אן רעגן...

קיינער דאנקט דיר נישט מער.
דו אבער דאנקסט יעדן,
וואס נעמט פון דיר:
דערין דערקען איך דיך,
דו איבער־עושר,
דו ארימסטער פון אלע רייכע!
דו אפערסט זיך, דיך מאטערט דיין עשירות, —
דו שענקסט זיך אוועק,

דו שווינסס דיך נישט, דו ליבסט דיך נישט:
תּמיד צווינגט דיך די גרויסע פּיין,
די פּיין פון איבערפולע שייערן, פון
איבערפולן הארץ, –

אָבער קיינער דאַנקט דיר נישט מער...

מוזט אָרימער ווערן,
דו נאַר פון אַ חכם!
ווילסטו זיין געליבט.
מ׳ליבט נאָר די ליידנדיקע,
מ׳שענקט ליבע נאָר דעם הונגעריקן:
צוערשט אַליין דיך שענק פאַנאַנדער
אָ זאַראַטוסטראַ!

— איך בין דיין אמת...

אינהאַלט

ז״ט

נאָר נאַר! נאָר דיכטער! 9

צחישן טעכטער פון דער מדבר 14

לעצטער ווילן 23

צווישן רויב-פויגלען 25

דער פייערצייכן 30

די זון פאַרגייט 32

קלאָג-ליד פון אַריאַדנע 35

רום און אייביקייט 40

וועגן דער אָרימקייט פון רייכסטן 45